

УДК 338.467.6

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2022.spec.4>**Маруховська-Картунова Ольга Олександрівна,**

кандидат філософських наук, доцент, зав. секції суспільних наук,

доцент кафедри іноземних мов та загальноосвітніх дисциплін

Університету економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0002-5207-0671

email: omaruhovska@gmail.com**РОЗВИТОК СФЕРИ КУЛЬТУРНИХ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ
В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі сприятиме ще більшому зближенню сторін, ніж у результаті ратифікації Угоди про асоціацію з ЄС, яка заклала ґрунт для співпраці та культурного обміну. Метою статті є дослідження ролі культурних та креативних індустрій в національній економіці, а також їх розвитку в контексті євроінтеграційних процесів. У роботі зосереджено увагу на аналізі наявного досвіду з розвитку культурних та креативних індустрій у ході співробітництва між Україною та ЄС. Методологічною базою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів таких, як: метод системного і компаративного аналізу та структурно-логічний, а також історичний та статистичний методи. За допомогою методів системного, експертного та статистичного аналізу виявлено характерні тенденції розвитку культурних та креативних індустрій у контексті євроінтеграції та досліджено проблеми, що гальмують цей розвиток. З'ясовано, що культурні та креативні індустрії представляють собою види економічної діяльності, що засновані на творчості людини та продукують креативні, суспільно значимі продукти за допомогою виробництва для подальшої комерціалізації. Показано, що низка креативних галузей, зокрема ІТ, реклама, PR, аудіовізуальне мистецтво є успішними, для їх розвитку створені необхідні умови та немає перешкод. Однак, виявлено, що такі галузі, як: кіно, видавнича справа, література та сценічне мистецтво потребують сприяння держави для їх повноцінного розвитку. Встановлено, що Україна продовжує унормовувати законодавчу базу, розширювати спектр інституцій, що займаються розвитком сфери культурних та креативних індустрій, однак цього поки що недостатньо. Проаналізовано та зроблено висновок про те, що вивчення і переймання значного досвіду європейських країн в цій сфері, а також використання за європейськими стандартами системи основних показників впливу культури на соціально-економічний розвиток зможуть надати Україні новий поштовх до розвитку культурних та креативних індустрій в контексті євроінтеграції.

Ключові слова: культурні та креативні індустрії, креативна економіка, європейська інтеграція, Європейський Союз, статусу кандидата в члени ЄС.

Marukhovska-Kartunova Olha. DEVELOPMENT OF CULTURAL AND CREATIVE INDUSTRIES IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

Granting Ukraine the status of a candidate for membership in the European Union will contribute to an even greater rapprochement of the parties than as a result of the ratification of the Association Agreement with the EU, which laid the groundwork for cooperation and cultural exchange. The purpose of the article is to study the role of cultural and creative industries in the national economy, as well as their development in the context of European integration processes. The work focuses on the analysis of the existing experience in the development of cultural and creative industries in the course of cooperation between Ukraine and the EU. The methodological basis of the research is a system of general scientific and special methods, such as: the method of systematic and comparative analysis and structural-logical, as well as historical and statistical methods. With the help of methods of systematic, expert and statistical analysis, the characteristic trends of the development of cultural and creative industries in the context of European integration were revealed and the problems inhibiting this development were investigated. It has been found that cultural and creative industries represent types of economic activity based on human creativity and produce creative, socially significant products with the help of production for further commercialization. It is shown that a number of creative industries, in particular IT, advertising, PR, audiovisual art are successful, the necessary conditions are created for their development and there are no obstacles. However, it was found that such industries as: cinema, publishing, literature and performing arts need the support of the state for their full development. It has been established that Ukraine continues to standardize the legislative framework, expand the range of institutions

involved in the development of the sphere of cultural and creative industries, but this is still not enough. It was analyzed and concluded that the study and adoption of the significant experience of European countries in this field, as well as the use of the system of main indicators of the influence of culture on socio-economic development according to European standards, will be able to give Ukraine a new impetus to the development of cultural and creative industries in the context of European integration.

Key words: *cultural industries, creative industries, creative economy, European integration, European Union, candidate status for EU membership.*

Вступ. Сучасне суспільство активно розвивається і повсякчас на зміну усталеним промисловим індустріям приходять культурні та креативні (інноваційні) індустрії. З кожним роком вони генерують все більшу частку у валовій доданій вартості національних економік передових демократичних країн, особливо європейських. Сьогодні у стратегічних документах багатьох держав Європейського Союзу культурна сфера характеризується як один із факторів забезпечення якості життя людей та покращення умов зайнятості населення шляхом створення ринку креативної продукції культурних та креативних індустрій.

В Україні особливо актуальними в останні десятиліття стають процеси становлення та розвитку сфери культурних та креативних індустрій (ККІ), які давно вже визнаються в країнах Європейського Союзу та інтегруються в його політичні документи та різноманітні культурні програми. Навіть в умовах повномасштабної російської агресії 2022 року та воєнного стану в Україні, сфера культурних та креативних індустрій продовжує розвиватися, прикладом можуть бути численні благодійні концерти відомих митців і простих людей та різноманітні волонтерські культурні та креативні заходи для допомоги ЗСУ. Значний поштовх цьому було додано також в європейських країнах напередодні та після ухвалення 23 червня 2022 р. рішення Європейської Ради про надання Україні статусу країни – кандидата в члени ЄС.

Огляд досліджень і публікацій. Теоретичні засади та практичні аспекти становлення та розвитку культурних та креативних індустрій досліджували у своїх монографіях та наукових статтях такі зарубіжні вчені, як: Дж. Гартлі [1], М. Горкгаймер і Т. Адорно [2], Б. Колб [3], Д. О'Коннор [4], К. Фарінья [5], Т. Флю [6], Д. Хезмондалш [7] та ін.

Значний внесок у дослідження питань формування та розвитку культурних та креативних індустрій належить експертам та аналітикам впливових міжнародних та урядових організацій: ЮНЕСКО; Всесвітній організації інтелектуальної власності (ВОІВ); Міністерства культури, медіа та спорту Великої Британії (DCMS – UK Department for Culture Media and Sport); Конференції ООН з торгівлі та розвитку – ЮНКТАД (UNCTAD) та ін.

В Україні дослідженням культурних та креативних індустрій займалися такі науковці, як: Л.І. Антошкіна [8], І.М. Вахович та О. Чуль [9], Т.О. Галахова [10], І.М. Перерва [11], Проскуріна М.О. [12], О.М. Свінцицька та В.О. Ткачук [13], І.В. Турський [14], У.В. Щурко [15] та ін.

Матеріали та методи. Хоча для України поняття «культурні індустрії» (cultural industries) та «креативні індустрії» (creative industries) є відносно новими, у всьому світі взагалі та в Європі, зокрема, ці поняття є досить поширеними та загальноживаними. В сучасному науковому співтоваристві вони часто ототожнюються, хоча мають багато спільних рис та відмінностей. Не можна залишити без уваги погляди світової та української спільноти до трактування таких понять як культурні та креативні індустрії. Для того, щоб їх визначити, необхідно звернутися до авторів, які започаткували використання цих нових категорій.

Вперше поняття «культурні індустрії» як явища індустріального виробництва продукції нематеріального призначення, було запроваджено ще далекого 1947 року Максом Горкгаймером (М. Horkheimer) і Теодором Адорно (Т. Adorno) у своїй книзі під назвою «Діалектика просвітництва» [2]. Пізніше 2000 року, професор економіки культури Джастін О'Коннор, визначає культурні індустрії як «види діяльності, що мають справу

переважно з символічними товарами, основна економічна цінність яких випливає з їхньої культурної значущості» [4, р. 19].

Найбільш авторитетним у науковому середовищі є визначення поняття «культурні індустрії» саме в ЮНЕСКО як тих галузей, які «поєднують створення, виробництво та комерціалізацію контенту, які мають нематеріальний і культурний характер. Цей вміст зазвичай захищений авторським правом і може мати форму товарів чи послуг». Важливий аспект культурних індустрій, на думку ЮНЕСКО, полягає в тому, що вони є «центральною у сприянні та підтримці культурного розмаїття та в забезпеченні демократичного доступу до культури» [15, р. 34].

Відомо, що у науковий обіг поняття «креативні індустрії» було введено в Урядовій карті креативних індустрій Департаментом культури, медіа та спорту (DCMS) Великої Британії. Так, креативні індустрії тут було визначено як «ті галузі, які походять від індивідуальної творчості, навичок і таланту і які мають потенціал до багатства та створення робочих місць через продукування та використання інтелектуальної власності» [16, р. 6].

Як стверджує дослідниця цих проблем У.В. Щурко, часто ці два терміни «креативні» та «культурні» індустрії використовуються паралельно або взаємозамінно, хоча в класичному варіанті їх визначення було зафіксовано ЮНЕСКО як «культурні та креативні індустрії» разом саме в множині, що підкреслює їх сукупну приналежність [17, с. 172]. Часто прийнято не вирізняти культурні індустрії від креативних та надавати їм однакового сенсу. Однак, деякі науковці зауважують, що культурні індустрії є підгалуззю креативних, а від того остання категорія є ширшою та більш універсальною. На думку вітчизняної професорки Л.І. Антошкіної, креативні індустрії є «підприємництвом у сфері культури», «культурним або творчим бізнесом» [8, с. 10]. Науковиця також стверджує, що креативними індустріями в Україні можна вважати такий «тип соціально-культурних практик, інтегруючою домінантою яких є творча компонента, що часто граничить з експериментом, новаторством і тому не завжди переслідує комерційні цілі» [8, с. 9].

Метою статті є дослідження та визначення основних тенденцій та зростання ролі культурних та креативних індустрій в економіці України та виявлення перспектив їх розвитку в контексті євроінтеграційних процесів. Методологічною базою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних **методів** таких, як: індукція та дедукція, аналіз та синтез, методи системного та експертного аналізу, структурно-логічний, а також історичний та статистичний методи для виявлення характерних тенденцій розвитку культурних та креативних індустрій в Україні у контексті євроінтеграції та досліджено проблеми, що гальмують цей розвиток.

Виклад основного матеріалу дослідження. Культурні та креативні індустрії поступово стають ключовим сектором нової креативної економіки – економіки, яка заснована на творчості та креативності. Креативність та інновації у створенні нових видів товарів і послуг є важливим рушієм економічного зростання, особливо в просторовому плані на рівні конкретних територій і громад. Креативні індустрії є одними із пріоритетних напрямів політики Європейського Союзу. Вони виявилися більш готовими до кризових ситуацій в умовах глобальної економічної нестабільності. Це створює необхідність розвитку креативних індустрій в Україні, аби в мінливі часи українська економіка залишалася стійкою та могла протистояти викликам.

Відомо, що сьогодні в Україні на законодавчому рівні в Законі України «Про культуру» (стаття 1. п. 5) закріплено визначення поняття «креативні індустрії», воно містить наступне трактування: «креативні індустрії – це види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження» [18]. Згідно розпорядженню Кабінету Міністрів України № 265-р. від 24.04.2019 р. «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» до креативних індустрій в Україні відносяться: 1) *візуальне мистецтво* (діяльність у сфері фотографії, художнього мистецтва та народних художніх промислів); 2) *сценічне мистецтво* (театральна та концертна

діяльність); 3) *видавнича діяльність* (видання книг, газет, журналів та періодичних видань та ін.); 4) *діяльність в сфері дизайну та моди* (в тому числі виробництво біжутерії, ювелірних і подібних виробів, а також виробництво музичних інструментів); 5) *інформаційні технології* (видання комп'ютерних ігор та програмного забезпечення), 6) *аудіовізуальне мистецтво* (виробництво, компонування, розповсюдження та демонстрація кіно- та відеофільмів і телевізійних програм); 7) *діяльність у сфері архітектури*; 8) *реклама* (діяльність рекламних агентств); 9) функціонування *бібліотек, архівів та музеїв*; 10) діяльність *інформаційних агентств та сфери зв'язків з громадськістю*; 11) *освіта у сфері культури*; 12) діяльність *у сфері радіомовлення та ін.* [19].

Креативний сектор української економіки поступово розвивається, і його вже можна ідентифікувати та аналізувати. Загалом можна сказати, що в Україні достатньо виникає ініціатив малого та середнього підприємництва у сфері культурних та креативних індустрій, які привертають до себе все більше уваги. У Києві, Львові, Харкові, Запоріжжі, Одесі та інших великих містах України реалізуються креативні кластери, креативні хаби, спеціальні мистецькі проекти у сфері актуального та традиційного мистецтва; формуються нові інституції, такі як агентства креативних індустрій, креативні резиденції, приватні резиденції тощо.

Повномасштабне вторгнення російської федерації 2022 року показало, що Україна є центром національної ідентичності завдяки своїм історичним традиціям та багатовіковій культурі української нації, які разом з представниками інших національностей, громадян України створюють відчуття патріотизму для зміцнення стійких переваг України та її економічного зростання. Україна і сьогодні має великий потенціал для розвитку культурних і креативних індустрій та підтримки креативних починань в інших секторах економіки.

До подій Революції гідності 2013 року в Україні, на превеликий жаль, значної уваги культурним та креативним індустріям зовсім не приділялося і загалом на владному рівні розуміння необхідності їх розвитку не було. Проте у 2014 році був започаткований ряд

важливих змін, що надав поштовх до розвитку даної галузі. Одним з них стало утворення громадської організації Конгрес активістів культури, метою якого є об'єднання активістів з усієї України задля створення єдиного простору діяльності, який закладе перспективи реалізації культурних проєктів [20].

Пізніше, у 2014-2015 рр. була прийнята «Довгострокова стратегія розвитку культури в Україні до 2025 року» [21], а 01 лютого 2016 р. – розпорядження №119-р Кабінету міністрів України «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ», згідно якого одними з основних стратегічних напрямів реформ було визнано «підтримку інновацій, нових знань, креативних індустрій, що відповідають викликам ХХІ століття» [22].

Окрім того, у 2016 році, Міністерство культури України вперше створило спеціальний відділ проблем розвитку культурних та креативних індустрій, як повідомляє офіційну інформацію експерт з Португалії Кристина Фарінья на сторінках дослідження «Розвиток культурних та креативних індустрій в Україні», яке було підготовлено та вийшло з друку 2017 року українською мовою за підтримки Програми ЄС та Східного партнерства «Культура та креативність» [5, с. 20]. В документі «Індикатори впливу культури на розвиток ЮНЕСКО: короткий аналітичний огляд щодо України» було проаналізовано 7 ключових сфер культури на базі оцінки 22 індикаторів та показано відповідний внесок культурних і креативних індустрій до економічного зростання та соціального розвитку в Україні [23].

Ще одним фактором розвитку культурних та креативних індустрій стали активне створення та реалізація різноманітних стартапів, а також формування когорти висококваліфікованої робочої сили ІТ-фахівців. Це допомогло Україні стати однією з провідних країн-лідерів в аутсорсингу в галузі інформаційних технологій, зокрема в Києві, Харкові та Львові [5, с. 14].

В останні декілька років в Україні спостерігаються процеси активізації становлення та розвитку сфери культурних та креативних індустрій. У першу чергу це відображається у зростанні частки креативних інду-

стрій у валовій доданій вартості (ВДВ) (рис. 1). У 2019 році цей вклад становив 117,2 млрд грн., у 2020 вже 132,4 млрд грн. [24]. У відсотковому співвідношенні це 3,95% та 4,2% доданої вартості української економіки відповідно.

Не всі галузі, що представляють культурні та креативні індустрії, здійснюють однаковий вне-

сок у ВДВ. Одні з них генерують більш половини надходжень до національної економіки, вклад інших може складати лише 1–3% (рис 2).

Огляд економічної діяльності культурних та креативних індустрій в Україні дав змогу виділити окремі галузі цієї категорії за найбільшим внеском у ВДВ у 2020 році. Ними стали: галузь інформаційних технологій

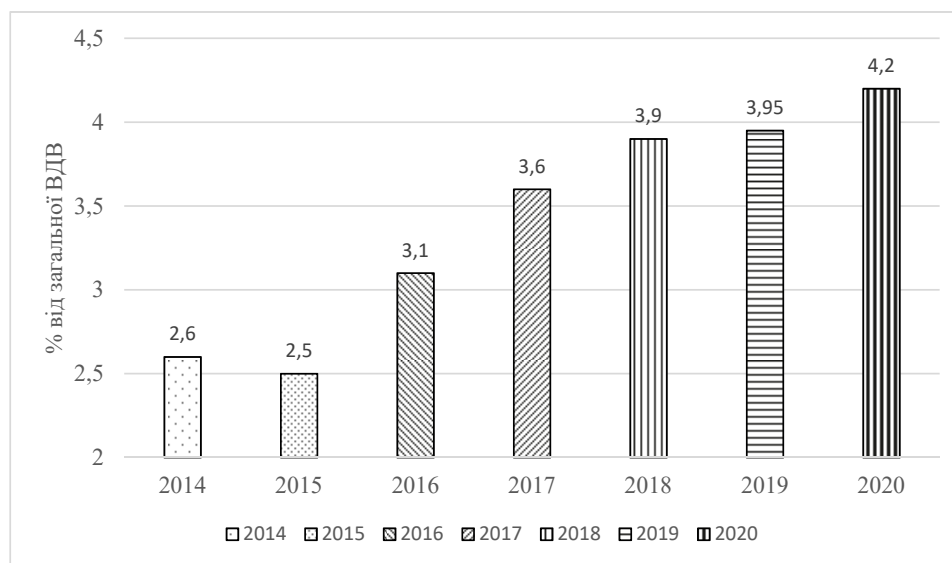

Рисунок 1. Валова додана вартість культурних та креативних індустрій в Україні

Джерело: Державна служба статистика України [24].

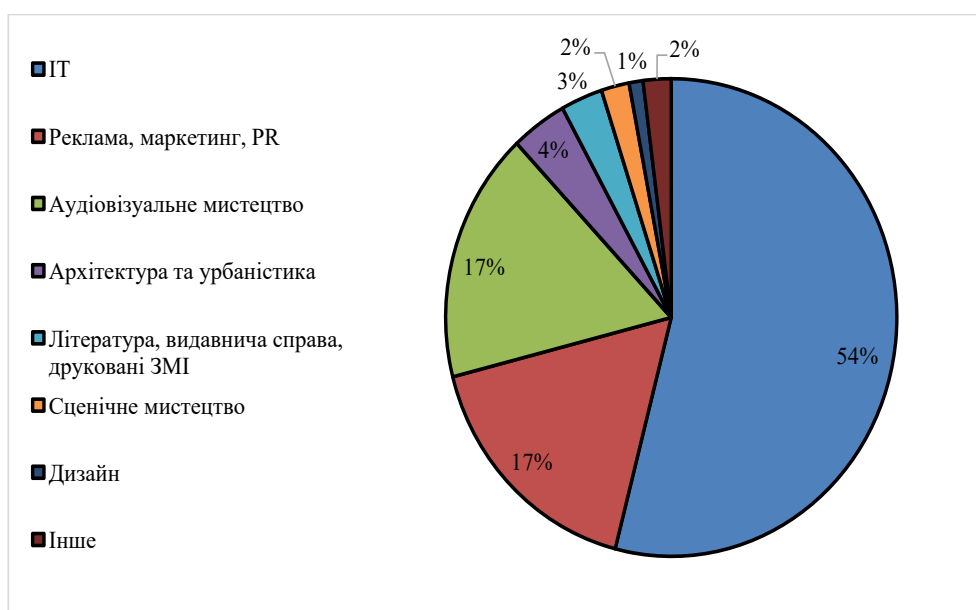

Рисунок 2. Структура Валової доданої вартості культурних та креативних індустрій в Україні, 2020, %

Джерело: Державна служба статистика України [24].

(63,7 млрд грн); реклама, маркетинг та PR (20,2 млрд грн); аудіовізуальне мистецтво (19,4 млрд грн) [24]. Проте залишаються деякі сфери культурних та креативних індустрій в Україні, що не приносять великих та відносно швидких прибутків, але їх розвиток є необхідним для просування національної культурної продукції, серед них можна виділити: кіноіндустрію, видавничу справу, сценічне мистецтво.

Рушійні зміни почалися зі створення Державного агентства з питань кіно, пізніше – Наукового центра кінематографії України, Асоціації кіновиробників України. Заради майбутнього кіногалузі у 2017 році було прийнято закон «Про державну підтримку кінематографії в Україні» [25], що сприяло збільшенню фінансування фільмів з боку держави.

Вплив держави на розвиток культурних та креативних індустрій відіграє важливу роль, проте здійснених дій недостатньо. Одним зі шляхів подолання цієї проблеми може бути створення професійних платформ для покращення комунікації представників різних сфер креативних індустрій. Такі простори вже розповсюджені у великих містах, наприклад: Kyiv Smart City (Київ), Тепле місто (Івано-Франківськ), Арт-завод Платформа (Київ), Impact Hub (Одеса) та ін. Проте існує проблема, що не завжди місцева влада вбачає необхідність у створенні таких осередків. Через це представники культурних галузей не мають повноцінного доступу до просторів задля організації роботи.

Імідж України, її місце у світі та міжнародні зв'язки залежать від того, наскільки раціонально та з користю для себе країна презентує свою культуру. Ратифікована Угода про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС) та нещодавне отримання Україною статусу кандидата в члени ЄС сприятиме розвитку українського культурного продукту, а відповідно й вплине на зростання соціально-економічних показників, що є вкрай важливим для відновлення післявоєнної економіки.

Відомо, що останні 10 років Україна демонструє значний розвиток сфери культурних та креативних індустрій, але, щоб рухатися далі, потрібно систематизувати наявні результати

та оцінити динаміку цього процесу, спираючись на позитивний досвід країн Європейського Союзу.

Аналіз державних програмних документів свідчить про те, що протягом останнього періоду основна робота державних органів, які займаються питаннями розвитку культури взагалі та креативних індустрій, зокрема, була спрямована на формування та нормативно-правове закріплення відповідного інституційного механізму. Так, в Доктрині «Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку» (1917 р.) зазначається, що одним із «базових принципів, зумовлених євроінтеграційною стратегією України є розумне зростання економіки, яке ґрунтується на знаннях та інноваціях» [26, с. 14]. Єдиним визначальним фактором і каталізатором економічного зростання національної економіки є людський капітал країни і для цього в пріоритеті необхідна «нова соціально орієнтована модель економічного розвитку» країни, яка високо цінує людину та її «креативний потенціал» як «головну рушійну силу» цього розвитку [26, с. 14].

Зараз наша країна навіть в умовах повномасштабної агресії РФ швидкими темпами крокує до того, аби стати членом Європейського Союзу, тому увага всієї європейської спільноти прикута до усіх подій в Україні, що дає нам змогу показати свою національну ідентичність та самобутність, довгу історію та розмаїття української культури.

До нападу російської федерації ще у 2014 році Україна досить часто за кордоном ототожнювалася з Росією, особливо в культурному сенсі. В цьому зв'язку можна навести, як приклад, слова українського письменника Андрія Куркова, члена Національної спілки письменників та члена Європейської кіноакадемії, який підкреслював, що європейці «не завжди розуміють причин цієї війни» і тому потрібно «дати їм зрозуміти, що історія України – це не частина історії росії. ... Вони нічого не знають про українську культуру та історію. Українська класична література фактично ніколи не перекладалась на іноземні мови, тому що радянський союз, а тим більше Росія рекламує лише російську культуру і літературу». І як слушно він робить висновок: йому необхідно на тлі інтересу до України

розповісти європейцям і всьому світові, що ми з росіянами не один народ, що «Україна і Росія не одне й те саме» [27].

Підтвердженням бажання показати в Литві українську культуру є приклад створення муралу, присвяченому Україні, на покинутій будівлі «Дім Москви» у Вільнюсі. Це було зроблено для того, щоб віддати цей «Дім Москви» Україні та «перетворити будівлю-примару на символ України», який також «стане своєчасним та потужним символом єдності країн Балтії та України» (рис. 3) [28].

Ключову роль у мобілізації управлінських ресурсів для розбудови креативних галузей економіки в Україні відіграють експерти Європейського Союзу та міжнародна співпраця з європейськими країнами. Зокрема, після приєднання України до програми «Креативна Європа» у 2015 році було створено Національне бюро «Креативна Європа». До речі, програма «Креативна Європа», яку запустив Європейський Союз, вважається найбільш амбітною та масштабною у його історії рамковою програмою Європейської комісії з підтримки креативних індустрій та збереження культурного розмаїття країн Європи.

Для популяризації України на міжнародному рівні кілька українських міст успішно взяли участь у програмі «Міжкультурні міста» Ради Європи, також Україна брала участь у Кубку креативного бізнесу – Creative Business Cup (Копенгаген) [5, с.7]. Завдяки тому, що створюються умови для комунікації між креативними українськими та європейськими підприємствами та об'єднаннями, ми маємо змогу перейняти досвід розвитку культурних та креативних індустрій країн Європейського Союзу, зайняти ніші на нових ринках та поширити у світі український культурний продукт.

Активна співпраця з країнами Європейського Союзу у сфері розвитку культурних та креативних індустрій сприяла тому, що саме на підставі відповідного Закону України «Про український культурний фронт» [29] у 2017 році в Україні було створено державну установу Український культурний фронт, який займається розвитком української культури, створює умови для творчого розвитку громадян та українського суспільства в цілому,

забезпечує доступ до культурної спадщини та інтеграцію національної культури у світовий простір. У 2022 році Український культурний фронт мав реалізовувати 9 різноманітних культурних програм, серед яких Програма «Інноваційний культурний продукт» призначена підтримці «заходів, які презентують та популяризують досягнення українських креативних індустрій, культурного продукту, народних промислів і сприяють обміну досвідом» [30].

На превеликий жаль, як слушно констатують в Українському культурному фронті, «під час війни креативні індустрії зазнали відтоку талантів, скорочення фінансування, зниження попиту на культурні продукти та послуги, негативних наслідків розірваних ланцюгів постачання. Державні кошти, які в мирний час виділялися на культуру, в умовах воєнного стану спрямовані на підтримку Збройних Сил України» [31]. Цілі та амбіції з розвитку культурних та креативних індустрій в Україні на 2022 рік були досить значні. Багато з них не були реалізовані, оскільки повномасштабна війна Росії проти України внесла свої корективи. Однак зараз Україна зіштовхнулася з пришвидшеними євроінтеграційними процесами, що буде значно сприяти розвитку

Рисунок 3. Мурал на Будинку Москви у Вільнюсі, Литва

Джерело: Видавництво Суспільне мовлення України [28].

українського культурного продукту та креативних індустрій.

Висновки. Культурні та креативні індустрії представляють собою види економічної діяльності, що засновані на творчості людини та продукують креативні, суспільно значимі продукти за допомогою виробництва для подальшої комерціалізації. З кожним роком вони займають все більшу частку у ВДВ України, що зумовлює необхідність їх розвитку. Такі креативні галузі, як ІТ, реклама, PR, аудіовізуальне мистецтво та ін. є успішними, для їх розвитку створені необхідні умови та немає перешкод. Деякі галузі такі, як кіно, видавнича справа, література та сценічне мистецтво потребують сприяння держави для їх повноцінного розвитку. Попри те, що Україна унормовує законодавчу базу, розширює спектр інституцій, що займається розвитком цієї сфери культурних та креативних індустрій, цього поки що недостатньо. Саме контекст євроінтеграції та переймання досвіду європейських країн, вивчення

міжнародного експертного досвіду, використання системи основних показників впливу культури на соціально-економічний розвиток за європейськими стандартами зможуть надати Україні новий поштовх до розвитку культурних та креативних індустрій.

Починаючи з 2015 року Україна активно долучається до європейських ініціатив: «Креативна Європа», «Міжкультурні міста», Creative Business Cup та ін. Це сприяє створенню умов для творчого розвитку українського суспільства, комунікації між креативними українськими та європейськими підприємствами та об'єднаннями, зайняттю ніш на нових ринках, поширенню українського продукту та інтеграції української культури у світовий простір.

Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС створить більше можливостей для розвитку українських культурних та креативних індустрій та сприятиме укоріненню цих галузей як провідних у національній економіці.

Література:

1. Hartley J. (2004) *Creative Industries*. New Jersey : Wiley-Blackwell. 434 p.
2. Horkheimer M., Adorno T. (1972) *Dialectic of Enlightenment*. New York : Herder and Herder. 304 p.
3. Kolb B. M. (2020) *Entrepreneurship for the Creative and Cultural Industries (Discovering the Creative Industries)*. London : Routledge. 236 p.
4. O'Connor J. (2000) The Definition of 'Cultural Industries'. *The European Journal of Arts Education*, Vol. 2. No. 3. Pp. 15–27. URL : <https://eprints.qut.edu.au/43877/2/43877.pdf> (дата звернення: 27.08.2022).
5. Фарінья К. Розвиток культурних та креативних індустрій в Україні. 2017. 59 с. URL : https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Research/Creative%20Industries%20Report%20for%20Ukraine_UA.pdf (дата звернення: 27.08.2022).
6. Flew T. (2011) *The Creative Industries : Culture and Policy*. London : Sage Publications Ltd. 248 p.
7. Хезмондалш Д. Культурные индустрии / пер. с англ. М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. 456 с.
8. Антошкіна Л. І. Креативні індустрії : проблеми і перспективи розвитку. *Формування ринкової економіки* : зб. наук. пр. / редкол. : О. О. Біляєв (відп. ред.) та ін. Київ : КНЕУ, 2011. Спец. вип. *Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи* : у 2 ч. Ч. 2. С. 8–13.
9. Вахович І. М., Чуль О. Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір : монографія. Луцьк : Вежа-друк, 2014. 288 с.
10. Галахова Т. О. Креативні індустрії: теоретично-методологічні підходи до вивчення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. № 9(4). С. 9–13.
11. Перерва І. М. Обґрунтування критеріїв креативних індустрій. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 27–33.
12. Проскуріна М. О. Креативні індустрії як середовище економічної діяльності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 242–245.
13. Свінцицька О. М., Ткачук В. О. Креативна економіка та креативні індустрії : навч. посібн. Житомир : Державний ун-т «Житомирська політехніка», 2020. 218 с.
14. Турський І. В. Регіональні моделі креативних індустрій : порівняльний аналіз. *Моделювання регіональної економіки*. 2016. № 2(28). С. 244–262.
15. UN Creative economy report (2010) UNCTAD. *Creative economy : a feasible development option*. 422 p. URL : https://unctad.org/es/system/files/official-document/ditctab20103_en.pdf (дата звернення: 29.08.2022).
16. Creative Industries Economic Estimates. Department for Culture, Media and Sport. London. (2014). 28 p. URL : https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/499683/CIEE_Methodology.pdf (дата звернення: 29.08.2022).

17. Щурко У. В. Креативні індустрії в Україні : тенденції та перспективи розвитку. *Науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії»*. 2019. Вип. 48. С. 172–176.
18. Про культуру : Закон України від 04.12.2021. № 2778-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВРУ)*. 2011. № 24. Ст. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 03.09.2022).
19. Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій : розпорядження Кабінету Міністрів України № 265-р. від 24.04.2019. *Урядовий портал*: сайт. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhchnoyi-diyalnosti-yaki-nalezhat-do-kreativnih-industrij> (дата звернення: 03.09.2022).
20. Про конгрес. Офіційний сайт Конгресу активістів культури. URL : <https://www.cca-ua.org/about> (дата звернення: 04.09.2022).
21. Довгострокова стратегія розвитку культури в Україні до 2025 року. Альянс Культури, 2014–2015. 37 с. URL: https://www.cultura.kh.ua/images/stories/innovaciyna_diyalnist/dovgostrokova_strategiya_rozv_.pdf (дата звернення: 04.09.2022).
22. Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ : розпорядження Кабінету Міністрів України № 119-р від 01.02.2016 *Урядовий портал* : державний сайт України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npras/248862610> (дата звернення: 04.09.2022).
23. Індикатори впливу культури на розвиток ЮНЕСКО: короткий аналітичний огляд щодо України. 47 с. URL: https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Policy%20Briefs/Abr-lv_C&C_photo_UA.pdf (дата звернення: 05.09.2022).
24. Офіційний сайт Державної служби статистики України : Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення: 05.09.2022).
25. Про державну підтримку кінематографії в Україні : Закон України. Редакція від 07 січня 2022. № 1977-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВРУ)*, 2017. № 20. ст. 240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text> (Дата звернення: 05.09.2022).
26. УКРАЇНА 2030 : Доктрина збалансованого розвитку. Львів : Кальварія, 2017. 164 с.
27. Європейці не розуміють причин цієї війни – письменник Андрій Курков. Інтерв'ю. *АрміяInform*. (25.08.2022) URL : <https://armyinform.com.ua/2022/08/25/yevropejczy-ne-rozumiyut-prychyn-cziyeyi-vijny-rusmennyk-andrij-kurkov/> (дата звернення: 07.09.2022).
28. У Вільносі на «Будинку Москви» створили мурал, присвячений Україні. URL: <https://suspilne.media/266679-u-vilnusi-na-budinku-moskvi-stvorili-mural-prisvacenij-ukraini/> (Дата звернення: 07.09.2022).
29. Про Український культурний фронт : Закон України. Редакція від 16.07.2022. №1976-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВРУ)*. 2017. № 19. ст. 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1976-19#Text> (дата звернення: 09.09.2022).
30. Український культурний фронт. Програма Інноваційний культурний продукт. Креативні індустрії. URL: https://ucf.in.ua/m_lots/6188e4bf32bd5071ab166c42 (дата звернення: 09.09.2022).
31. Стан культури та креативних індустрій під час війни – результати дослідження від Українського культурного фонду та МКІП України (12.08.2022). URL: <https://ucf.in.ua/news/11082022> (дата звернення: 10.09.2022).

References:

1. Hartley, J. (2004). *Creative Industries*. New Jersey : Wiley-Blackwell. [in English].
2. Horkheimer, M. & Adorno, T. (1972). *Dialectic of Enlightenment*. New York : Herder and Herder. [in English].
3. Kolb, B. M. (2020). *Entrepreneurship for the Creative and Cultural Industries (Discovering the Creative Industries)*. London : Routledge. [in English].
4. O'Connor, J. (2000). The Definition of 'Cultural Industries'. *The European Journal of Arts Education*. 2, (3). Retrieved from <https://eprints.qut.edu.au/43877/2/43877.pdf> [in English].
5. Farinha, K. (2017). *Rozvytok kulturnykh ta kreatyvnykh industrii v Ukraini. [Development of cultural and creative industries in Ukraine]*. Retrieved from https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Research/Creative%20Industries%20Report%20for%20Ukraine_UA.pdf [in Ukrainian].
6. Flew, T. (2011). *The Creative Industries: Culture and Policy*. London : Sage Publications Ltd [in English].
7. Hesmondhalgh, D. (2014). *Kulturnye yndustry. [Cultural industries]*. (I. Kushnareva, Trans). M. : Yzd. dom Vysshei shkoli ekonomyky [in Russian].
8. Antoshkina, L. I. (2011). *Kreatyvni industrii: problemy i perspektyvy rozvytku. [Creative industries: problems and development prospects]*. *Formuvannia rynkovoї ekonomyky: [Formation of the market economy]*. coll. of science editor-in-chief: O. O. Bilyaev (rep. ed.) and others. Kyiv: KNEU, Special issue Regional development of Ukraine: problems and prospects: Part 2, 8–13. [in Ukrainian].
9. Vakhovych, I. M. & Chul, O. (2014). *Rozvytok kreatyvnykh industrii: rehionalnyi vymir. [Development of creative industries: regional dimension]*. Lutsk : Vezha-druk. [in Ukrainian].

10. Halakhova, T. O. (2014). Kreatyvni industrii: teoretychno-metodolohichni pidkhody do vyvchennia. [Creative industries: theoretical and methodological approaches to study]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii : Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series : Economic sciences*, 9(4), 9–13. [in Ukrainian].
11. Pererva, I. M. (2021). Obhruntuvannia kryteriiv kreatyvnykh industrii. [Justification of criteria of creative industries]. *Biznes Inform – Business Inform*, 1, 27–33. [in Ukrainian].
12. Proskurina, M. O. (2015). Kreatyvni industrii yak seredovyshe ekonomichnoi dialnosti. [Creative industries as an environment of economic activity]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 8, 242–245. [in Ukrainian].
13. Svintsytska, O. M. & Tkachuk, V. O. (2020). *Kreatyvna ekonomika ta kreatyvni industrii. [Creative economy and creative industries]*. Zhytomyr : Derzhavnyi un-t Zhytomyrska politekhnika. [in Ukrainian].
14. Tursky, I. V. (2016). Rehionalni modeli kreatyvnykh industrii: porivnialnyi analiz. [Regional models of creative industries: a comparative analysis]. *Modeliuvannia rehionalnoi ekonomiky – Modeling of the regional economy*. 2(28), 244–262. [in Ukrainian].
15. UN Creative economy report (2010) *UNCTAD. Creative economy: a feasible development option*. Retrieved from https://unctad.org/es/system/files/official-document/ditctab20103_en.pdf [in English].
16. Creative Industries Economic Estimates. Department for Culture, Media and Sport. London. (2014). Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/499683/CIEE_Methodology.pdf [in English].
17. Shchurko, U. V. (2019). Kreatyvni industrii v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy rozvytku. [Creative industries in Ukraine: trends and development prospects]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal Prychornomorski ekonomichni studii. [Scientific and practical journal. Black Sea Economic Studies]*. 48, 172–176. [in Ukrainian].
18. Zakon Ukrainy Pro kulturu: Redaktsiya vid 4 hrudnya 2021 roku № 2778-VI. [Law of Ukraine on Culture. Version from December 4, 2021, № 2778-VI]. (2021). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. 2011, 24, st. 168. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> [in Ukrainian].
19. Pro zatverdzhennia vydiv ekonomichnoi diialnosti, yaki nalezhat do kreatyvnykh industrii [On approval of types of economic activity that belong to creative industries]. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 265-r. vid 24.04.2019. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 265-r. from 24.04.2019. *Uriadovyi portal: sait. [Government portal: site]*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhchoyi-diyalnosti-yaki-nalezhat-do-kreativnih-industrij> [in Ukrainian].
20. Pro konhres. *Ofitsiyni sait Konhresu aktyvistiv kultury. (2022). [About the congress. The official website of the Congress of Cultural Activists]*. Retrieved from <https://www.cca-ua.org/about> [in Ukrainian].
21. Dovhostrokovna stratehiia rozvytku kultury v Ukraini do 2025 roku. Alians Kultury. (2014). *[Long-term strategy for the development of culture in Ukraine until 2025. Alliance of Culture]*. Retrieved from https://www.cultura.kh.ua/images/stories/innovaciyna_diyalnist/dovgostrokova_strategiya_rozv_.pdf [in Ukrainian].
22. Pro skhvalennia Dovhostrokovoi stratehii rozvytku ukrainskoi kultury – stratehii reform. [On the approval of the Long-term strategy for the development of Ukrainian culture – the strategy of reforms]. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 119-r vid 01.02.2016 Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 119-r dated 02.01.2016 *Uriadovyi portal: Derzhavnyi sait Ukrainy. [Government portal: State website of Ukraine]*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/248862610> [in Ukrainian].
23. Indykatory vplyvu kultury na rozvytok YuNESKO: korotkyi analitychnyi ohliad shchodo Ukrainy. (2022). *[Indicators of the influence of culture on the development of UNESCO: a brief analytical review of Ukraine]*. Retrieved from https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Policy%20Briefs/Abrlv_C&C_photo_UA.pdf [in Ukrainian].
24. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy: Obsiah vyroblenoi produktsii (tovariv, posluh) subiektiv hospodariuvannia za vydamy ekonomichnoi diialnosti. (2022). *[Official website of the State Statistics Service of Ukraine: Volume of production (goods, services) of economic entities by types of economic activity]*. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
25. Zakon Ukrainy Pro derzhavnu pidtrymku kinematohrafi v Ukraini: Redaktsiya vid 7 sichnya 2022 roku № 1977-VIII. [Law of Ukraine on state support of cinematography in Ukraine. Version from January 7, 2022, № 1977-VIII]. (2022) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. 2017, 20, st. 240. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text> [in Ukrainian].
26. UKRAINA 2030: Doktryna zbalansovanoho rozvytku. (2017). *[UKRAINE 2030: Doctrine of balanced development]*. Lviv : Kalvariia. [in Ukrainian].
27. Yevropeitsi ne rozumiut prychny tsiiei viiny – pysmennyk Andrii Kurkov. Interviu. (2022). [Europeans do not understand the reasons for this war – writer Andrii Kurkov. Interview]. *ArmiiaInform – ArmyInform*.

Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2022/08/25/yevropejczy-ne-rozumiyut-prychyn-cziyeyi-vijny-pysmennyk-andrij-kurkov/> [in Ukrainian].

28. U Vilnusi na «Budynku Moskvy» stvoryly mural, prysviachenyi Ukraini. (2022). [In Vilnius, a mural dedicated to Ukraine was created at the «House of Moscow»]. Retrieved from <https://suspilne.media/266679-u-vilnusi-na-budynku-moskvi-stvorili-mural-prisvacenij-ukraini/> [in Ukrainian].

29. Zakon Ukrainy Pro Ukrainyskyi kulturnyi front: Redaktsiya vid 16 lypnya 2022 roku №1976-VIII. [Law of Ukraine About the Ukrainian Cultural Front. Version from 16 July, 2022, №1976-VIII]. (2022) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. 2017, 19, st. 238. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1976-19#Text> [in Ukrainian].

30. Ukrainyskyi kulturnyi front. Hrantovi prohramy. Prohrama «Innovatsiinyi kulturnyi produkt». Kreatyvni industrii. [Ukrainian cultural front. Innovative cultural product program. Creative industries]. Retrieved from [https://ucf.in.ua/m_lots/6188e4bf32bd5071ab166c42_\(2022\)](https://ucf.in.ua/m_lots/6188e4bf32bd5071ab166c42_(2022)) [in Ukrainian].

31. Stan kultury ta kreatyvnykh industrii pid chas viiny – rezultaty doslidzhennia vid Ukrainskoho kulturnoho fondu ta MKIP Ukrainy. (2022). [The state of culture and creative industries during the war – the results of a study by the Ukrainian Cultural Fund and the ICIP of Ukraine]. Retrieved from <https://ucf.in.ua/news/11082022> [in Ukrainian].